

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-1>

УДК 657.37:336.225.64:631.1

Анжеліка КРУТОВА

Українська інженерно-педагогічна академія

<https://orcid.org/0000-0002-7154-6233>

e-mail: [ankrutova@ukr.net](mailto:ankrutova@ukr.net)

Оксана НЕСТЕРЕНКО

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

<https://orcid.org/0000-0002-9516-0917>

e-mail: [o.nesterenko@karazin.ua](mailto:o.nesterenko@karazin.ua)

## ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ВІЙНИ НА ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

*У статті доведено, що розробка інструментарію обліково-аналітичного забезпечення для оцінки досягнення суб'єктами господарювання цілей сталого розвитку під час війни стає важливим науково-практичним завданням. Проаналізовано вплив російської агресії на досягнення цілей сталого розвитку як на рівні України, так і всього світу. Визначено основні проблеми з якими зіштовхнеться Україна при підготовці добровільного національного огляду під час війни та запропоновано шляхи їх вирішення. Для формування надійного обліково-аналітичного забезпечення визначення впливу війни на рівень кожного з визначених 183 індикаторів сталого розвитку запропоновано адаптувати методіку, яка базується на розрахунку симулятора рівня руйнування економіки внаслідок війни та передбачає визначення низки ключових показників: коефіцієнту рівня шкоди від війни; коефіцієнту інтенсивності збройних нападів; масштабу військових руйнувань; співвідношення рівнів інфляції та безробіття під час війни.*

*Ключові слова:* обліково-аналітичне забезпечення; сталий розвиток; військова агресія; добровільний національний огляд; індикатори; показники.

Anzhelika KRUTOVA

Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy

Oksana NESTERENKO

V. N. Karazin Kharkiv National University

## ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF THE WAR'S IMPACT ON THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS ACHIEVEMENT EVALUATION

*Introducing of organizational and methodological tools of accounting and analytical support developing for assessing the impact of war on achieving of the Sustainable Development Goals and working-out of practical recommendations on its use both at the national level and at the level of economic entities is the purpose of the article. The influence of Russian aggression on achieving of the Sustainable Development Goals both by Ukraine and the whole world is analyzed. The main challenges that Ukraine will face in the preparation of a Voluntary National Review during and after the war are identified, namely: the complexity of information collection, including monitoring, evaluation of Russian invasion negative economic effects on the world; the general availability of data, and specific difficulties of disaggregated and alternative data collection on evaluation the impact of Russo-Ukrainian war on Ukrainian and world's economy; coordination of national strategies of resource mobilization for economic damage overcoming; challenges related to aligning institutions, institutional capacity formation, effective governance, decentralization, ensuring policy coherence etc. It is proven that accounting system produces a significant volume of information flows circulating in the globe. It was determined that a significant place in the process of accounting and analytical support formation at the corporate level is occupied by the development of metric systems and methods of evaluating financial and non-financial indicators, which allow evaluation of a company's activities results as accurately and reliably as possible from point of view of various aspects. Accounting and analytical systems provide basis for Sustainable Development Goals indicators determining at national level. In order to form reliable accounting and analytical support for determining the impact of war on identified by UN 183 indicators of sustainable development it is proposed to adapt the methodology, which is based on the war economic destruction level simulator methodology, which is based on natural disasters vulnerability evaluation model and involves determination of a number of key indicators, such as: the war damage level rate; the armed attacks intensity rate, the war destruction magnitude rate, the inflation and unemployment levels in war ratio. In order to adapt the proposed methodology, it is recommended to calculate the rate of the war impact on the Sustainable Development Goals achievement over the past ten years, which corresponds to the 2030 Agenda for Sustainable Development and the period during which Ukraine suffers from the Russian aggression. Implementing the proposed methodology of the war negative economic, social and ecological effects measuring could be used to create an informational basis for the most effective recovery of our country and will be of service for formation of an effective system of evaluation the impact of the war on the SDGs achievement at both national and global levels.*

*Keywords:* accounting and analytical support; Sustainability; military aggression; impact of war; voluntary national review; SDG's achievement indicators; Indexes.

### Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Особливої актуальності питання розробки адекватного обліково-аналітичного забезпечення для реалізації концепції сталого розвитку набули після Саміту зі сталого розвитку, що проходив у Нью-Йорку в 2015 р., на якому 193 держави-члени Організації Об'єднаних Націй одностайно прийняли нову глобальну програму сталого розвитку, що містить 17 цілей, яких світ має досягнути до 2030 року. У сучасному світі,

коли глобалізація та міжнародна взаємодія набуває все більшої ваги, облік цілей сталого розвитку стає надзвичайно важливим завданням для кожної країни взагалі, та, відповідно, для кожного підприємства зокрема. Оскільки згідно з результатами дослідження Європейської Бізнес Асоціації (ЕБА) [1], пріоритетні для бізнесу Цілі сталого розвитку в 2022 році відповідають цілям країн, що розвиваються і, фактично, бізнес виконує функцію держави. Умови євроінтеграції додають до цього завдання нові виклики та вимоги, оскільки приєднання до Європейського Союзу не тільки вимагає виконання ряду певних критеріїв, але й зобов'язує країну-кандидата до досягнення та збереження певного рівня економічного, соціального та екологічного благополуччя.

Підтримуючи проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, для забезпечення дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, в 2019 р. Президент України Володимир Зеленський підписав Указ №722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [2]. У той же час, у вересні 2019 року, під час участі у Діалозі лідерів на Саміті ООН з питань Цілей сталого розвитку в рамках 74-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку (США) Володимир Зеленський цілком слушно наголосив: «...Жодна держава не досягне сталого розвитку без миру та відчуття безпеки. Сталий розвиток неможливий під звуки пострілів і вибухів, неможливий там, де панують агресивні геополітичні стратегії, що аплодують вторгненню до інших держав і порушенню прав і свобод людини» [3].

Глобальні геополітичні ризики різко зросли після вторгнення Росії в Україну. Інвестори, учасники ринку та політики очікують, що війна матиме гальмівний вплив на світову економіку, водночас підштовхуючи інфляцію, що призведе до різкого зростання невизначеності та ризиків серйозних несприятливих наслідків. Як приклад цих занепокоєнь, квітневе видання 2022 року World Economic Outlook Міжнародного валютного фонду містить більше 200 згадок слова «війна». Певні економічні ефекти вже матеріалізуються. Економіка росії та України різко скорочується як прямиий наслідок війни та санкцій, накладених на країну агресора. Товарні ринки переживають хвилювання, а фінансові ринки були дуже нестабільними з початку конфлікту [4].

Повномасштабна війна на території України серйозно ускладнила досягнення цілей сталого розвитку, а подальше її загострення може призвести до більш руйнівних наслідків у вигляді знищення інфраструктури, виснаження економіки та негативного впливу на стан довкілля. У таких умовах, розробка інструментарію обліково-аналітичного забезпечення для оцінки досягнення суб'єктами господарювання цілей сталого розвитку стає ще більш важливим науково-практичним завданням, оскільки необхідно швидко та ефективно відновлювати економіку та соціальну сферу, забезпечувати належний рівень життя та зберігати навколишнє середовище.

#### Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання вимірювання окремих аспектів досягнення цілей сталого розвитку в обліковій системі досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, а саме: Х. Джобстл [5], І. В. Жиглей [6], О. А. Зоріна [7], Д. О. Грицишен [8], Л. В. Чижевська, Т. В. Затока [9] та ін. Методологічні основи бухгалтерського обліку сталого розвитку та визначення його цілей, завдань, об'єкта, предмета, методів, функцій та ключових аспектів досліджував О. Г. Сокіл [10]. При цьому автор цілком слушно зазначає, що розробка методології бухгалтерського обліку сталого розвитку стане вирішальним моментом обліково-аналітичного забезпечення не лише великих корпорацій, але й малих підприємств, які, можливо, частіше переймаються екологічною і соціальною безпекою місцевості їх господарської діяльності. Особливо актуальна ця теза в сучасних умовах господарювання.

У практичній площині питання сталого розвитку активно досліджують і реалізують різноманітні підходи до оцінки їх досягнення в бізнес-практиці представники соціально відповідальних компаній-членів ЕБА, зокрема: Ю. Берещенко (Астарта Київ), Ю. Чермазович (Арселор Міттал Кривий ріг), З. Костюк (Auchan Україна), В. Федьчук (Bayeg), Т. Калашнюк (АЗК WOG), Є. Григоренко, К. Юрченко (Deloitte), Н. Колядко (ЕРАМ Україна), О. Романюк (Укргазвидобування) та ін. Особливостям оцінювання досягнення цілей сталого розвитку в умовах воєнного часу та післявоєнного відновлення приділяють увагу такі науковці, як І. Гайдучський та А. Голобородько [11], Ю. Берещенко [12], Т. Ясінська [13], Н. Петрецька [14].

#### Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Аналізуючи науковий внесок вчених та практику діяльності соціально-відповідальних підприємств, необхідно зазначити про недостатню розробленість організаційно-методичних аспектів формування обліково-аналітичного забезпечення для оцінки досягнення цілей сталого розвитку під час війни, що є достатньо актуальним питанням та потребує дослідження. Вирішення цієї проблеми допоможе вітчизняним суб'єктам господарювання ефективно управляти своїми ресурсами та фінансами, контролювати ризики та приймати ефективні рішення на основі аналізу даних та стане підґрунтям для розробки нових методів та інструментів управління сталим господарюванням в умовах війни та нестабільності, а також в період повоєнного відновлення нашої держави.

### Формулювання цілей статті

Метою статті є обґрунтування організаційно-методологічних засад формування методологічного інструментарію та обліково-аналітичного забезпечення для оцінки впливу війни на досягнення цілей сталого розвитку та розробка практичних рекомендацій щодо його використання як на національному рівні, так і на рівні суб'єктів господарювання.

### Виклад основного матеріалу

Зміна парадигми функціонування глобалізованої економіки на основі принципів сталого розвитку, що акцентують увагу на єдності економічного, екологічного та соціального компонентів у поступальному гармонізованому розвитку людства, вимагає підвищення прозорості ведення бізнесу суб'єктами господарювання та практичного втілення інструментарію обліково-аналітичного забезпечення для оцінки рівня досягнення цілей сталого розвитку, який дозволить всебічно і комплексно висвітлювати не тільки виробничо-фінансову діяльність суб'єктів господарювання, але й усі ресурси (фінансові, природні, соціальні, інтелектуальні), що використовуються й створюються ними для внутрішніх і зовнішніх користувачів та забезпечують безперервність бізнесу й сталий розвиток.

Історично періоди підвищених геополітичних ризиків асоціювалися зі значними негативними наслідками для глобальної економічної діяльності [4]. Війни знищують людський і матеріальний капітал, спрямовують ресурси на менш ефективне використання, перенаправляють міжнародну торгівлю та потоки капіталу, що порушує глобальні ланцюжки поставок, впливають на економічну діяльність та бізнес через затримку інвестицій, підриваючи довіру споживачів і посилюючи фінансові наслідки.

Не виключенням стала і російсько-українська війна, яка спровокувала численні глобальні кризи. Це найгірша криза біженців у Європі з часів Другої світової війни, яка не лише впливає на цей регіон, а має глобальні наслідки – ланцюжки поставок були порушені у всьому світі, ціни на продовольство, енергію, транспорт та інші товари першої необхідності різко зросли, людство стикнулося з реальним ризиком зростання голоду в беспрецедентних масштабах [15]. Окрім людських жертв, збройний конфлікт має величезний вплив на довкілля, економіку та суспільство. Це спровокувало хвилю подій із наслідками на глобальному рівні, особливо в енергетиці та продовольстві. Ескалація конфлікту створює серйозну загрозу досягненню Цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй [11]. Білл Гейтс заявив, що через війну в Україні світ навряд чи зможе досягти хоча б однієї цілі сталого розвитку ООН, які мали бути досягнуті до 2030 року [16]. В таблиці 1 наведено зміст цілей сталого розвитку та вплив російської агресії на досягнення цих цілей як на рівні України, так і всього світу.

Незважаючи на такі жахливі наслідки війни, які значно впливають на досягнення цілей сталого розвитку нашою державою зокрема, та інших європейських країн взагалі, 96% вітчизняних суб'єктів господарювання продовжують орієнтуватися на Цілі сталого розвитку у своїй діяльності і під час військової агресії. Це підтверджують дані другого щорічного експертного дослідження рівня інтеграції Цілей сталого розвитку ООН у стратегію бізнесу та стратегію розвитку України, що провела Європейська Бізнес Асоціація. При цьому, Секретаріат Кабінету Міністрів України оголосив про намір провести та подати Добровільний національний огляд (ДНО) щодо Цілей сталого розвитку в Україні у 2023 році [18].

До основних проблем, з якими зіштовхнеться Україна під час підготовки ДНО під час війни доцільно віднести складність збору інформації, включаючи моніторинг, оцінку та (статистичне) нарощування потенціалу, загальну доступність даних та специфічні труднощі для збирання та використання дезагрегованих та альтернативних даних; узгодження національних стратегій та планів й їх реалізація, включаючи фінансування та мобілізацію ресурсів; інституційні виклики, пов'язані з узгодженням інститутів, розбудовою інституційного потенціалу, ефективним управлінням, децентралізацією, забезпеченням узгодженості політики тощо.

Для нівелювання наведених проблем інструменти та механізми збору інформації про досягнення ЦСР мають розроблятися обліковцями на різних рівнях – від корпоративного до національного. Саме обліково-аналітична система є виробником значного обсягу циркулюючих в глобальному просторі інформаційних потоків. Тому бухгалтерська спільнота має ініціювати пошук шляхів вирішення проблем, що виникають в країні у зв'язку з підготовкою ДНО під час війни.

Інтегрованість бухгалтерського обліку сталого розвитку забезпечує синтетичний і аналітичний комплексний підхід до екологічної та соціальної складової виробничо-господарської діяльності підприємства, а також обліково-аналітичного забезпечення [10]. Для розрахунку темпів зростання наслідків війни на досягнення відповідних ЦСР в практичну діяльність суб'єктів господарювання доцільно впроваджувати багатоцільову інтегровану облікову систему, яка буде спроможною надавати інформацію для розрахунку індикаторів за всіма розділами корпоративної звітності та дозволить розширити об'єктний склад бухгалтерського обліку. При цьому, інтегрованій обліковій системі, для формування адекватного інструментарію обліково-аналітичного забезпечення для оцінки досягнення цілей сталого розвитку суб'єктами господарювання в умовах війни притаманні певні властивості, а саме: наявність взаємозв'язків (прямих і зворотних) між бухгалтерським, екологічним, соціальним та стратегічним обліком; багатоаспектна цільова спрямованість; структуризація та упорядкованість показників кожного виду обліку; досягнення

цілей сталого розвитку; стійкість та адаптованість до впливу негативних зовнішніх факторів, пов'язаних з військовою агресією; постійне підлаштування до вимог зацікавлених сторін (особливо інвесторів); дотримання відповідних нормативно-правових вимог; наявність синергії між організаційними, інформаційними, обліковими та управлінськими механізмами суб'єкта звітування.

Таблиця 1

## Вплив війни на досягнення цілей сталого розвитку в Україні

№ цілі	Коротке трактування цілі	Вплив війни на досягнення цілі
1	2	3
1	Побороти бідність у всьому світі та у всіх її проявах	Відповідно до сценарного моделювання ПРООН, до 90 відсотків населення України може зіткнутися з бідністю та надзвичайною економічною вразливістю внаслідок війни, що відкине країну та регіон на десятиліття назад і залишить глибокі соціальні та економічні шрами для майбутніх поколінь. Відсоток людей, що живуть за межею бідності в Україні може підвищитися за оцінками ПРООН до 28% порівняно з 2% у довоєнний період, що становить більш 11 мільйонів людей
2	Побороти голод, покращити доступність та якість харчування, а також стимулювати стале сільське господарство	Україна є значним експортером сільськогосподарської продукції, а в процесі війни вагома частка врожаю знищується або фермери не мають змоги його зібрати, що впливає на доходи та засоби до існування всіх учасників ланцюга постачання. За різними оцінками, приблизно 30%-40% площ соняшнику, зернових і кукурудзи не зібрані або не будуть засіяні. Вплив війни на глобальний ринок ключових продуктів харчування також є драматичним, оскільки росія та Україна займають близько 29% світового ринку пшениці та 17% кукурудзи. В першу декаду березня 2022 року Чиказька зернова біржа зафіксувала найвищу ціну на фьючерси в 13,50 доларів США за бушель порівняно з 8 доларами станом на 21 лютого 2022 року
3	Забезпечити підтримку здоров'я та поширення здорового способу життя для всіх людей, незалежно від віку	Забезпечити міцне здоров'я та благополуччя на війні практично неможливо, особливо коли атакуються самі заклади охорони здоров'я. Від початку повномасштабної війни в Україні пошкоджено 1218 закладів охорони здоров'я. Зокрема, 540 лікарень – зруйновані частково, а 173 – повністю
4	Забезпечити всеохоплюючий та справедливий доступ до освіти та поширювати можливості для навчання протягом всього життя	За даними Forbs за рік війни в Україні зазнали пошкоджень 1355 шкіл, 942 дитячих садка, 128 закладів професійно-технічної, 108 фахової передвищої та 59 вищої освіти. Всього збитки освітній інфраструктурі склали \$8,6 млрд. Загалом, за даними офісу Верховного комісара ООН з питань біженців, за рік війни із понад 8 млн українців, які виїхали до Європи, майже 5 млн зареєструвалися в системі тимчасового захисту ЄС, 47% з них мають вищу освіту
5	Досягнути гендерної рівності та посилити права жінок	Звіт ООН з гендерних питань показує, що наслідки війни особливо непропорційні для внутрішньо переміщених осіб і маргіналізованих груп, таких як очоловані жінками домогосподарства, ЛГБТ-люди та люди з особливими потребами. Жінки та дівчата також підкреслили низький доступ до медичних послуг, особливо для постраждалих від гендерно-зумовленого насильства, вагітних жінок і новоспечених матерів, а також зростаючий страх перед гендерно-зумовленим насильством і нестачею їжі, особливо для тих, хто перебуває у тимчасово окупованих регіонах та регіонах, де ведуться активні бойові дії. Багато респондентів також говорили про труднощі та бар'єри, з якими вони стикаються в доступі до гуманітарної допомоги та послуг, і близько 50 відсотків жінок і чоловіків зазначили, що психічне здоров'я є основною сферою життя, на яку вплинула війна
6	Забезпечити доступність води та водоочищення, а також стале управління водними ресурсами	За даними Міжнародного дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), шість мільйонів людей на сході України борються за доступ до питної води. Через вторгнення росії 1,4 мільйона людей на сході України залишилися без доступу до водопровідної води. Ще 4,6 мільйона людей по всій країні опинилися під загрозою втрати водопостачання через пошкодження водопроводу та електромереж. У Маріуполі тисячі людей використовують брудні джерела у пошуках будь-якої доступної води. Великі міста Донецької та Луганської областей також відрізані від водопостачання, і ще 340 000 людей можуть залишитися без води, якщо пересохне водосховище у Горлівці, що на Донеччині
7	Забезпечити можливість використання доступної, надійної, безпечної та сталої енергії для всіх мешканців	Війна в Україні нагнітає потрійну кризу на світових ринках продовольства, енергії та фінансів, йдеться у звіті ООН. Енергетичні ринки були напруженими ще до початку кризи після сильного споживчого попиту та високого зростання ВВП у 2021 році. Ситуація значно погіршилася внаслідок війни, та вимагає відповідних дій міжнародної спільноти з метою стабілізації енергетичних ринків. Росіяни захопили ЗАЕС, а це 40% загальної атомної потужності України, тому існує ризик, що постачання електроенергії звідти припиниться взагалі. В Україні за понад 100 днів війни було зруйновано Кременчуцьку, Охтирську та Луганську ТЕЦ, Запорізька та Слов'янська теплоелектроцентралі призупинили свою роботу
8	Стимулювати стале та всеохоплююче економічне зростання, повну та продуктивну зайнятість і гідні умови праці	Вторгнення росії в Україну має глобальний негативний економічний ефект, посиливши негативні наслідки глобальної пандемії. За даними світового банку у 2022 році рівень інфляції склав 7,3%, що більше ніж вдвічі перевищило показник 2021 року (3,4%). Україна зіткнулась з найбільшою хвилею еміграції та суттєвим зростанням безробіття. Конфлікт мав глобальний хвилевий ефект, підвищивши інфляцію та ціни на продовольство та енергоносії. Попередні дослідження показали, що вплив війни на інфляцію та безробіття буде глобальним. Російська агресія драматично вплинула на зайнятість населення не лише в Україні, а й у всьому світі, спричинивши зростання глобального індексу безробіття з 6,2% у 2021 році до 8,0% у 2022

1	2	3
9	Збудувати стійку інфраструктуру, поширювати всеохоплюючу та сталу індустріалізацію та пришвидшити інновації	За даними Київської школи економіки збитки України від початку повномасштабної війни, яку розгорнула країна-терористка росія, сягають \$500-750 млрд. Агресор лише інфраструктури зруйнував на \$138 млрд. Наразі оцінка не враховує інформацію про шкоду, завдану внаслідок бойових дій, мінування, природним ресурсам, тваринному господарству, запасам компаній (на складах, в магазинах тощо), рухомого майна, військового майна, майна телеком-операторів тощо
10	Зменшити нерівність всередині країни та між ними	За попередніми оцінками міністерства економіки, за 2022 рік український ВВП скоротився на понад 30%, що стало найбільшим та найстрімкішим падінням за 30 років незалежності України. У зв'язку з нинішніми обставинами Україна може втратити 18 років соціально-економічних досягнень зі значним ефектом поширення на інші країни
11	Зробити міста та інші поселення зручними, безпечними, стійкими та екологічно дружніми	Через бомбардування та обстріли все більше українських міст перетворюються на руїни, а умови життя ненадійні на всій території. Мешканці стикаються з величезною нестачею основних продуктів (наприклад, їжі, води чи ліків). Цивільна інфраструктура сильно пошкоджена, а кількість людей, які втекли з міст, величезна
12	Забезпечити сталі практики споживання та виробництва	За підсумками 2022 року, споживча інфляція в Україні становила 26,6%, а якщо рахувати від січня 2022 до січня 2023 року – 26%, такими є дані державної служби статистики. Проте є категорії товарів, на які ціни зросли значно більше за середній показник інфляції. Зокрема, темпи зростання цін на пальне за підсумками 2022 року сягнули майже 70%
13	Вжити негайних дій для боротьби зі зміною клімату та її наслідками	Найбільша кількість випадків впливу на довкілля зафіксована у Луганській, Донецькій, Харківській та Київській областях. Це ті райони, де безпосередньо йшли та йдуть активні бойові дії. Але майже в кожному регіоні України є ті чи інші зафіксовані випадки забруднення навколишнього середовища. Кожен підрив нафтобази, індустріальних об'єктів, хімічних заводів, пошкодження резервуарів із добривами – все це може становити і становить загрозу довкіллю та здоров'ю людей на всій території України
14	Зберегти та стало використовувати ресурси океанів, морів та морських екосистем задля їх сталого розвитку	Прибережні та морські екосистеми зазнали впливу хімічного забруднення як з наземних, так і з морських джерел. Пошкодження та порушення роботи інфраструктури водопостачання та водовідведення у верхній течії внаслідок фізичного пошкодження та знеструмлення призводять до збільшення обсягів скидання стічних вод. Націлювання на промислові і портові об'єкти уздовж річок, лиманів і узбережжя призвело до добре задокументованих інцидентів забруднення. Азово-Чорноморське узбережжя на півдні України – це калейдоскоп унікальних приморських і морських оселищ: лимани, острови, солончаки, озера, плавні, що є домівкою для сотень рідкісних видів. Саме тут розташована велика кількість природоохоронних територій які покликані зберегти це різноманіття. І саме ці території та акваторії наразі опинилися під загрозою знищення внаслідок пожеж, скидів стічних вод, хімічного забруднення, детонацій боєприпасів та інших наслідків воєнних дій
15	Зберегти, відновити та сприяти сталому використанню наземних екосистем, сталому управлінню лісами, зупинити деградацію земель	За інформацією Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, впродовж останнього часу бойові дії велися на майже 3 мільйонах гектарів лісів, а це зокрема призвело до збільшення площ лісових пожеж у 25 разів у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Війна прямо (наприклад, обстріли, лісові пожежі) і опосередковано (наприклад, будівництво табору для біженців) посилює деградацію наземної екосистеми. В Україні є докази фізичного порушення ґрунту внаслідок обстрілів, розкриття траншей та масових могил для поховання загиблих. Ймовірно це порушить горизонти ґрунту та збільшить забруднення прісної води. Безперервні бойові дії в сільськогосподарських районах посилюють деградацію землі та ґрунту
16	Сприяти сталому розвитку мирних спільнот, надавати та збудувати ефективні, підзвітні та рівні для всіх органів влади на всіх рівнях	Значення Глобального індексу миру (Global Peace Index) для України зменшилося у 2022 році на 16% внаслідок чого Україна перемістилася у рейтингу з 141 на 153 місце, продемонструвавши найгіршу динаміку серед 163 досліджуваних країн. Управління верховного комісара ООН із прав людини підтвердило загибель 8 836 і поранення 14 985 цивільних людей в Україні внаслідок повномасштабного вторгнення росії. В ООН наголошують, що реальне число жертв є значно вищим, оскільки отримання інформації з деяких місць, де тривають інтенсивні бойові дії, відбувається із затримкою, і багато повідомлень все ще потребують підтвердження
17	Посилити можливості для досягнення сталого розвитку та активізувати міжнародну співпрацю в даному напрямі	Геополітичні та економічні наслідки цієї війни становлять серйозну загрозу не лише для України, а й для глобального миру та розвитку. Війна є основною і головною причиною скорочення фінансових витрат держави на науку, освіту, медицину, природоохоронні заходи, що, відповідно, впливає на досягнення цілей сталого розвитку

Джерело: складено за [17–35]

Під час війни більшість представників бізнес-структур зазначають, що сконцентрували свою увагу в основному на соціальній складовій сталого розвитку. Дослідження ЕВА показало, що основним пріоритетом бізнесу в соціальній сфері є підтримка співробітників та членів їх сімей у питаннях релокації, виплати заробітної плати при вимушеному простої, компенсації сім'ям поранених унаслідок військових дій (97%). Другим пріоритетом респонденти визначили підтримку військових в лавах Збройних сил України та Сил територіальної оборони (84%). На третьому місці – надання гуманітарної підтримки внутрішньо переміщеним особам – про це заявили 69% опитаних. Допомога медичним закладам, яку надають 66% опитаних, закриває четвірку основних напрямків сталого розвитку бізнесу у воєнній Україні [1].

Неможливо оминати увагою і зміну пріоритетів та застережень населення країни, особливо громадян молодого віку, які мають стати запорукою післявоєнного відновлення України та підтримки курсу на досягнення цілей сталого розвитку. Так, результати опитування, підготовленого Аналітичним центром «Cedos» і дослідницькою агенцією Info Sapiens за ініціативи, а також технічної та організаційної підтримки Представництва Фонду ООН у галузі народонаселення в Україні, Програми розвитку ООН в Україні та Міністерства молоді та спорту України, доводять, що переважна більшість молодих українців у віці від 14 до 35 років, які перебувають на території, підконтрольній Україні, та за кордоном, зазначили, що найбільшими проблемами, які турбували їх особисто у 2022 році є відключення електроенергії, нестабільний інтернет та мобільний (телефонний) зв'язок (50% респондентів на території України), здоров'я (50% в Україні та 47% за кордоном), у тому числі психічне здоров'я (54%) [36]. Ці показники вдвічі, або більше перевищують дані довоєнного 2021 року, а така загроза як відключення електроенергії та проблеми зі зв'язком взагалі не турбували нікого. Разом з тим, проблеми відсутності грошей, вільного часу, житлові умови відійшли на другий план.

Нажаль будь-яка країна вразлива до війни у будь-який час. Більше того, неможливо переоцінити рівень потенційної шкоди та впливу війни на інфляцію та безробіття в будь-якій країні, що вимагає не лише розуміння динаміки війни, але й надійної оцінки її масштабів. Кількісна оцінка та моніторинг впливу війни на світові економіки за своєю суттю є складним процесом, який не можливо оцінити та передбачити з будь-яким ступенем точності, але можливо обчислити серію даних війни протягом фіксованого періоду часу (на рік або десятиліття).

Конференцією ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) в 2021 році було оновлено рекомендації щодо формування показників звітності зі сталого розвитку, які наведено в документі «Керівництво за основними показниками звітності підприємств про внесок у досягнення цілей сталого розвитку» [37]. Для розбудови національної системи моніторингу ЦСР статистичні дані за встановленими (національними) показниками для формування ДНО в 2019 році збиралися для оцінювання 183 індикаторів. Для визначення впливу війни на рівень кожного з визначених 183 індикаторів сталого розвитку доцільно адаптувати методику, розроблену Mario Arturo та Ruiz Estrada, яка базується на розрахунку симулятора рівня руйнування економіки внаслідок війни (war economic destruction level simulator (WEDL-Simulator) та передбачає визначення низки ключових показників, а саме: коефіцієнту рівня шкоди від війни; коефіцієнту інтенсивності збройних нападів; масштабу військових руйнувань; співвідношення рівнів інфляції та безробіття під час війни. Ці індикатори одночасно показують різні рівні вразливості та руйнування, що виникають унаслідок воєнної кризи та визначаються шляхом збору історичних даних стосовно величини руйнування через втрату матеріальних ресурсів (інфраструктури) та нематеріальних ресурсів (людські життя). Відповідно до WEDL-Simulator, аналіз будь-якої воєнної кризи з економічної точки зору повинен враховувати скорочення виробництва (національний обсяг виробництва) та мобільність людського капіталу (імміграція) [38]. На сьогодні саме процеси скорочення виробництва внаслідок руйнування інфраструктури та значний відтік людських ресурсів притаманні нашій країні та в найбільшому ступені впливають на її економіку. Разом з тим, війна в Україні триває, що ускладнює або робить недоцільним визначення окремих індикаторів. Тому, пропонуємо звернутися до напрацьованого досвіду оцінки вразливості до стихійних лих (natural disasters vulnerability evaluation – NDVE) [39].

Наша країна перебуває у стані війни вже десятий рік і, незважаючи на те, що інтенсивність бойових дій змінюється, пропонуємо виходити з припущення, що нерегулярні коливання різного роду небезпек відбуваються постійно. Це стосується економічних, соціальних та екологічних наслідків війни і, відповідно, потенційно впливатиме на рівень всіх індикаторів досягнення цілей сталого розвитку. З метою адаптації Моделі NDVE пропонуємо розраховувати темпи зростання наслідків війни на досягнення відповідних ЦСР протягом останніх 10 років, що відповідає Дорожній карті моніторингу ЦСР та періоду, протягом якого Україна потерпає від наслідків російської агресії. Для розрахунку рівня впливу на окремі показники застосуємо формулу у якій ( $\alpha_i$ ) дорівнює загальній сумі окремого виду воєнного впливу у поточному році ( $\Sigma\lambda_0$ ) мінус загальна сума того самого виду воєнного впливу за останні 10 років ( $\Sigma\lambda_{n-1}$ ), поділений на загальну суму виду воєнного впливу за останні 10 років ( $\Sigma\lambda_{n-1}$ ) (формула 1). Розрахувавши рівні воєнного впливу на різні індикатори досягнення ЦСР ми матимемо різні темпи зростання, агрегувавши які у інтегральний показник ми зможемо не лише дослідити вплив війни на досягнення окремих ЦСР, а й національний рівень вразливості до військових дій.

$$\alpha_i = \Sigma\lambda_0 - \Sigma\lambda_{n-1} / \Sigma\lambda_{n-1} \quad (1)$$

де  $i$  – номер індикатора.

Напад росії негативно вплине на всі сфери життя України та українців. Як вихід із ситуації Міжнародний валютний фонд (2022 р.) і Світовий банк (2022 р.) рекомендували низку економічних заходів щодо російсько-української воєнної кризи, щоб покращити ситуацію та знизити рівень інфляції та безробіття [34]. Запропонована політика включає пакети екстреної фінансової допомоги; оптимізацію оподаткування; збільшення субсидій у всіх державних послугах; заходи контролю з боку центральних

банків. Крім того, варто зазначити, що на тлі усіх втрат війни українці стали більшими оптимістами і відчули цінність держави та важливість влади, до яких традиційно ставилися з недовірою. За опитуванням, проведеним Київським міжнародним інститутом соціології, на кінець 2022 року загальне сприйняття українцями держави змінилося з переважно негативного у 2021 році (55,8% негативних оцінок проти 6,6% позитивних) на переважно позитивне у 2022 (46,6% позитивних оцінок проти 26,1% негативних). Більш ніж дві третини опитаних відповіли, що очікують налагодження життя у 2023 році, тоді як у довоєнному листопаді 2021 року оптимістичні очікування щодо наступного року мали лише 40,5%. Загалом у те, що ситуація в Україні у майбутньому буде покращуватися, зараз вірять понад три чверті українців, тоді як до війни такими оптимістами були лише 13% [28].

На жаль, ця політика може лише частково вирішити наслідки кризи російсько-української війни в усьому світі для розвинених країн, країн, що розвиваються, і найменш розвинених країн, а також ряд інших економічних проблем, таких як: вплив обмінного курсу та цін на нафту, нерухомість капіталів з росії в світ і навпаки, швидке зростання зовнішньої заборгованості в короткостроковій перспективі; знецінення валют і валютна нестабільність у короткостроковому періоді; висока інфляція та високий рівень безробіття через ціни на нафту та їх вплив на собівартість виробництва в різних виробничих секторах у всьому світі; значне збільшення державних витрат; скорочення міжнародної торгівлі та високі ціни на логістику та доставку. Тому, запропонована методика вимірювання негативного впливу війни забезпечить інформаційне підґрунтя найефективнішого відновлення країни та сане доробком у формуванні дієвої системи моніторингу досягнення ЦСР на глобальному рівні.

Така робота має здійснюватися в тісному діалозі з національними розробниками політики з метою забезпечення обліку національних пріоритетів і потреб в ресурсах. Крім того, доцільно взяти до уваги, що Керівна група Конференції Європейської Статистики (КЕС) зі статистики ЦСР з урахуванням Порядку денного на період до 2030 року та партнерства в області статистики в цілях розвитку у XXI столітті (ПАРИЖ-21) в ході шістдесят п'ятої пленарної сесії у червні 2017 р. презентували «Дорожню карту», де наголошується на провідній ролі національних органів управління статистикою в організації дієвого моніторингу стану досягнення ЦСР та на доцільності створення національної платформи для звітування за показниками досягнення ЦСР. При цьому, Державна служба статистики України, яку визначено координатором збору даних для моніторингу ЦСР, відповідає за ведення національної платформи для звітування за показниками досягнення ЦСР та має забезпечити визначення показників та джерел даних, а також відповідність звітності за показниками ЦСР на національному, регіональному та локальному рівнях мінімальним вимогам представлення інформації з верифікованих джерел для побудови динамічних рядів з 2015 року. Дану роботу необхідно продовжити, незважаючи на складний період для нашої країни, а суспільству від суб'єктів господарювання до національного рівня необхідно долучитися до виконання поставлених завдань.

### **Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі**

Отже, варто підкреслити, що на рівні суб'єктів господарювання важливе місце у формуванні звітності зі сталого розвитку має налагодження обліково-аналітичного процесу. Значне місце в ньому займає розробка метричних систем і методики оцінки фінансових та нефінансових показників, які дозволять максимально точно і достовірно оцінити результати діяльності компанії з точки зору різних сфер та є основою для визначення індикаторів сталого розвитку на рівні країни.

Серед пріоритетних завдань агрегації інформації на національному рівні про досягнення ЦСР доцільно виділити:

- створення потужної інфраструктури корпоративного звітування з досягнення ЦСР та системи правил, регламентів, стандартів збирання, класифікації, зберігання та використання даних (національний, регіональний, галузевий та інші рівні);
- залучення до спільного та конструктивного діалогу ключових стейкхолдерів;
- напрацювання механізму підвищення якості та міжнародної порівнянності звітності з оцінки внеску корпоративного сектору в досягнення ЦСР;
- впровадження принципів сталого розвитку у всі сфери життєдіяльності шляхом побудови країни з розвинутою цифровою економікою;
- створення освітньої платформи для взаємного обміну досвідом з імплементації ЦСР та спільного навчання з питань визначення економічних, соціальних та екологічних наслідків війни та їх впливу на рівень всіх індикаторів досягнення цілей сталого розвитку.

### **Література**

1. Дослідження ЕВА. URL: <https://eba.com.ua/vijna-ne-zmusyla-biznes-vidmovytys-vid-pryntsyvip-stalogo-rozvytku-doslidzhennya-eva/>
2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

3. Робочий візит Президента України до США для участі у 74-й сесії Генасамблеї ООН. URL: <https://www.president.gov.ua/news/stalij-rozvitok-nemozhlivij-u-sviti-de-panuyut-geopolitichni-57469>
4. Caldara D., Iacoviello M. Measuring Geopolitical Risk. *American Economic Review*. 112 (4). 2022. P. 1194-1225.
5. Jobstl H. Accounting and Managerial Economics for Environmentally-friendly Forestry. *Economie et Sociologie Rurales, Actes et Communications*. 2009. № 15. P. 17-40.
6. Жиглей І.В. Бухгалтерський облік соціально-відповідальної діяльності суб'єктів господарювання: необхідність та орієнтири розвитку : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2010. 496 с.
7. Зоріна О. А. Організація інтегрованої системи обліку та звітності як інформаційної бази аналізу. *Економіка Криму*. 2011. № 2 (35). С. 265–269.
8. Грицишен Д. О. Бухгалтерський облік в системі управління економіко-екологічною безпекою промислових підприємств : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2015. 540 с.
9. Чижевська Л.В., Затока Т.В. Особливості обліку та звітності у видобувних галузях в умовах сталого розвитку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2021. Вип. 3. С. 42-47.
10. Сокіл О. Г. Методологія бухгалтерського обліку сталого розвитку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 1 (36). С. 247-259.
11. Гайдучий І., Голобородько А. Проблеми досягнення цілей сталого розвитку в умовах війни. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи* : зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 08 груд. 2022 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. С. 270-271.
12. Берещенко Ю. Дотримання принципів сталого розвитку під час війни – це взагалі єдиний спосіб зберегти найцінніші активи – людей. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/future-agro/2023/05/5/699572/>
13. Ясінська Т. В. Розвиток людського капіталу як основа соціально-економічного відновлення України. *Освітня аналітика України*. 2022. № 2 (18). С. 88-98. URL: [https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/7\\_Yasinska.pdf](https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/7_Yasinska.pdf)
14. Петрецька Н.І. Правове забезпечення раціонального природокористування в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2022. Серія ПРАВО. Випуск 74: частина 2. С. 28-33. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/273159>.
15. Goals of 2030 Agenda Hang in Balance as Ukraine War Causes Massive Suffering, Deputy Secretary-General Tells United Nations Economic Commission for Europe. URL: <https://press.un.org/en/2022/dsgsm1715.doc.html>
16. Білл Гейтс заявив, що війна в Україні зриває досягнення цілей сталого розвитку ООН. URL: <https://ubn.news/uk/bill-gejts-zayaviv-sho-vijna-v-ukrayini-zr/>
17. Rogers A. The war in Ukraine and its impact on the SDGs and global human development (linkedin.com). URL: <https://www.linkedin.com/pulse/war-ukraine-its-impact-sdgs-global-human-development-adam-rogers>.
18. The development impact of the war in Ukraine. URL: <https://www.undp.org/publications/development-impact-war-ukraine-initial-projections>.
19. The importance of Ukraine and the Russian Federation for global agricultural markets and the risks associated with the current conflict. Information Note. URL: <https://www.fao.org/3/cb9236en/cb9236en.pdf>.
20. Сайт forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/money/10-osvitnoi-infrastrukturi-ukraini-postrazhdali-vid-obstriliv-rosii-skilki-zbitkiv-nanesla-rf-ukrainskiy-osviti-20042023-13147>.
21. Rapid Gender Analysis of Ukraine 2022. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/rapid-gender-analysis-ukraine-2022>.
22. UNICEF: 1.4 million people without running water across war-affected eastern Ukraine. URL: <https://www.unicef.org/press-releases/14-million-people-without-running-water-across-war-affected-eastern-ukraine>.
23. Заяць П. Майже 1,5 млн українців залишилися без питної води через війну – ООН. URL: <https://war.segodnya.ua/ua/war/vtorzhenie/pochti-1-5-mln-ukraincev-ostalis-bez-pitevoy-vody-iz-za-voyny-oon-1615491.html>
24. Global Impact of war in Ukraine on food, energy and finance systems. URL: <https://news.un.org/pages/wp-content/uploads/2022/04/UN-GCRG-Brief-1.pdf>
25. Оприщенко А. Спецпроект Заборони: Як війна Росії впливає на екологію, енергетику та продовольство в Україні та Європі. URL: <https://zaborona.com/interactive/russian-war-inpacts/>.
26. Estrada R., Arturo M. How Much Inflation and Unemployment Worldwide Can Generate the Russo-Ukrainian War Crisis? 2022. URL: <https://ssrn.com/abstract=4131388>.
27. Загальна сума прямих збитків, завдана інфраструктурі України через війну. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-zrosla-do-mayzhe-138-mlrd>.



28. BBC News Україна. Рік великої війни Росії проти України у 10 цифрах. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ck5ylk3rj0zo>;
29. CEOSBS, Zoï Environment Network. Екологічний бюлетень щодо війни в Україні: прибережне та морське середовище. URL: <https://ceobs.org>.
30. Садогурська С. Війна і море: як бойові дії загрожують екосистемам Чорного та Азовського морів. Ukraine War Environmental Consequences Work Group (uwecworkgroup.info). URL: <https://uwecworkgroup.info/uk/war-and-the-sea-how-hostilities-threaten-the-coastal-and-marine-ecosystems-of-the-black-and-azov-seas/>;
31. Возний О. День охорони довкілля в умовах війни. Українська правда. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39147.html>.
32. Institute for Economics & Peace. Global Peace Index 2022: Measuring Peace in a Complex World, Sydney, June 2022. URL: <http://visionofhumanity.org/resources>.
33. Modéer U., Lemma T. Війна в Україні: заклик до інвестування у глобальний мир та розвиток. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/blog>.
34. World Bank (2022). URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2022/IMF-World-Bank-New>.
35. Kenneth K. Russia-Ukraine war impact on supply chains and inflation (kpmg.us). URL: <https://www.kpmg.us/insights/2022/russia-ukraine-war-impact-supply-chains-inflation.html>
36. Волосевич І., Когут І., Жерьобкіна Т., Назаренко Ю. вплив війни на молодь України. URL: [https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/28.04\\_vplyv\\_viyuny\\_na\\_molod\\_v\\_ukrayini.pdf](https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/28.04_vplyv_viyuny_na_molod_v_ukrayini.pdf).
37. Guidance on core indicators for entity reporting on contribution towards implementation of the Sustainable Development Goals. United Nations Conference On Trade And Development. URL: [https://unctad.org/system/files/official-document/diae2019d1\\_ru.pdf](https://unctad.org/system/files/official-document/diae2019d1_ru.pdf)
38. Arturo M., Estrada R. How Much Inflation and Unemployment Worldwide can generate the Russo-Ukrainian War Crisis? URL: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=4131388](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4131388)
39. Estrada R., Mario & Yap, Su-Fei & Park, Donghyun. Applying the natural disasters vulnerability evaluation model to the March 2011 north-east Japan earthquake and tsunami. Disasters. 2014. № 38. P. 206-229. URL: [https://www.researchgate.net/publication/262929744\\_Applying\\_the\\_natural\\_disasters\\_vulnerability\\_evaluation\\_model\\_to\\_the\\_March\\_2011\\_north-east\\_Japan\\_earthquake\\_and\\_tsunami/link/59eedb06a6fdcc32187dd6a2](https://www.researchgate.net/publication/262929744_Applying_the_natural_disasters_vulnerability_evaluation_model_to_the_March_2011_north-east_Japan_earthquake_and_tsunami/link/59eedb06a6fdcc32187dd6a2)

### References

1. Doslidzhennia EVA. URL: <https://eba.com.ua/vijna-ne-zmusyla-biznes-vidmovyts-vid-pryntsyypiv-stalogo-rozvytku-doslidzhennya-eva/>
2. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 30.09.2019 r. №722/2019 r. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
3. Robochiy vizyt Prezydenta Ukrainy do SSHa dlia uchasti u 74-y sesii Henasamblei OON. URL: <https://www.president.gov.ua/news/stalij-rozvitok-nemozhlivij-u-sviti-de-panuyut-geopolitichni-57469>
4. Caldara D., Iacoviello M. Measuring Geopolitical Risk. American Economic Review. 112 (4). 2022. P. 1194-1225.
5. Jobstl H. Accounting and Managerial Economics for Environmentally-friendly Forestry. Economie et Sociologie Rurales, Actes et Communications. 2009. № 15. P. 17-40.
6. Zhyhlei I.V. Bukhhalterskyi oblik sotsialno-vidpovidalnoi diialnosti subiektiv hospodariuvannia: neobkhdnist ta oriientyry rozvytku: monohrafiia. Zhytomyr: ZhDTU, 2010. 496 s.
7. Zorina O. A. Orhanizatsiia intehrovanoi systemy obliku ta zvitnosti yak informatsiinoi bazy analizu. Ekonomika Krymu. 2011. № 2 (35). S. 265–269.
8. Hrytsyshen D. O. Bukhhalterskyi oblik v systemi upravlinnia ekonomiko-ekolohichnoiu bezpekoiu promyslovykh pidpriemstv: monohrafiia. Zhytomyr: ZhDTU, 2015. 540 s.
9. Zhyzhevska L.V., Zatoka T.V. Osoblyvosti obliku ta zvitnosti u vydobuvnykh haluziakh v umovakh staloho rozvytku Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu. 2021. Vyp. 3. S. 42-47.
10. Sokil O. H. Metodolohiia bukhhalterskoho obliku staloho rozvytku. Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu 2017. Vyp. 1 (36). S. 247-259.
11. Haidutskyi I., Holoborodko A. Problemy dosiahnennia tsilei staloho rozvytku v umovakh viiny. Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy: zb. tez dop. III Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 08 hrud. 2022 r. Kyiv : KPI im. Ihoria Sikorskoho, 2022. S. 270-271.
12. Bereshchenko Yu. Dotrymannia pryntsyyp staloho rozvytku pid chas viiny – tse vzhali yedyniy sposib zberehty naitsinnishi aktyvy – liudei. Ekonomichna pravda. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/future-agro/2023/05/5/699572/>
13. Yasinska T. V. Rozvytok liudskoho kapitalu yak osnova sotsialno-ekonomichnoho vidnovlennia Ukrainy. Osvitnia analytika Ukrainy. 2022. № 2 (18). S. 88-98. URL: [https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/7\\_Yasinska.pdf](https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/7_Yasinska.pdf)
14. Petretska N.I. Pravove zabezpechennia ratsionalnogo pryrodokorystuvannia v umovakh voiennoho stanu. Naukovy visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnogo Universytetu, 2022. Seriia PRAVO. Vypusk 74: chastyna 2. S. 28-33. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/273159>.
15. Goals of 2030 Agenda Hang in Balance as Ukraine War Causes Massive Suffering, Deputy Secretary-General Tells United Nations Economic Commission for Europe. URL: <https://press.un.org/en/2022/dsgsm1715.doc.html>
16. Bill Heits zaivyyv, shcho viina v Ukraini zryvaie dosiahnennia tsilei staloho rozvytku OON. URL: <https://ubn.news/uk/bill-gejts-zayaviv-sho-vijna-v-ukrayini-zr/>
17. Rogers A. The war in Ukraine and its impact on the SDGs and global human development (linkedin.com). URL: <https://www.linkedin.com/pulse/war-ukraine-its-impact-sdgs-global-human-development-adam-rogers>.
18. The development impact of the war in Ukraine. URL: <https://www.undp.org/publications/development-impact-war-ukraine-initial-projections>.

19. The importance of Ukraine and the Russian Federation for global agricultural markets and the risks associated with the current conflict. Information Note. URL: <https://www.fao.org/3/cb9236en/cb9236en.pdf>.
20. Sait forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/money/10-osvitnoi-infrastrukturi-ukraini-postrazhdali-vid-obstriliv-rosii-skilki-zbitkiv-nanesla-rf-ukrainskiy-osviti-20042023-13147>.
21. Rapid Gender Analysis of Ukraine 2022. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/rapid-gender-analysis-ukraine-2022>.
22. UNICEF: 1.4 million people without running water across war-affected eastern Ukraine. URL: <https://www.unicef.org/press-releases/14-million-people-without-running-water-across-war-affected-eastern-ukraine>.
23. Zaiats P. Maizhe 1,5 mln ukrainsiv zalyshylysia bez pytnoi vody cherez viinu – OON. URL: <https://war.segodnya.ua/ua/war/vtorzhenie/pochti-1-5-mln-ukraincev-ostalis-bez-pitevoy-vody-iz-za-voyny-oon-1615491.html>
24. Global Impact of war in Ukraine on food, energy and finance systems. URL: <https://news.un.org/pages/wp-content/uploads/2022/04/UN-GCRG-Brief-1.pdf>;
25. Opryshchenko A. Spetsproiekt Zaborony: Yak viina Rosii vplyvaie na ekolohiiu, enerhetyku ta prodovolstvo v Ukraini ta Yevropi. URL: <https://zaborona.com/interactive/russian-war-inpacts/>.
26. Estrada R., Arturo M. How Much Inflation and Unemployment Worldwide Can Generate the Russo-Ukrainian War Crisis? 2022. URL: <https://ssrn.com/abstract=4131388>.
27. Zahalna suma priamykh zbytkiv, zavdana infrastrukturi Ukrainy cherez viinu. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-priamykh-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-zroslo-do-mayzhe-138-mlrd>.
28. BBC News Ukraina. Rik velykoi viiny Rosii proty Ukrainy u 10 tsyfrakh. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ck5ylk3rj0zo>;
29. CEOs, Zoï Environment Network. Ekolohichniy biuletен shchodo viiny v Ukraini: pryberezhne ta morske seredovyshe. URL: <https://ceobs.org>.
30. Sadohurska S. Viina i more: yak boiovi dii zahrozhuut ekosystemam Chornoho ta Azovskoho moriv. Ukraine War Environmental Consequences Work Group (uwecworkgroup.info). URL: <https://uwecworkgroup.info/uk/war-and-the-sea-how-hostilities-threaten-the-coastal-and-marine-ecosystems-of-the-black-and-azov-seas/>;
31. Voznyi O. Den okhorony dovkillia v umovakh viiny. Ukrainska pravda. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39147.html>.
32. Institute for Economics & Peace. Global Peace Index 2022: Measuring Peace in a Complex World, Sydney, June 2022. URL: <http://visionofhumanity.org/resources>.
33. Modéer U., Lemma T. Viina v Ukraini: zaklyk do investuvannia u hlobalnyi myr ta rozvytok. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/blog>.
34. World Bank (2022). URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2022/IMF-World-Bank-New>.
35. Kenneth K. Russia-Ukraine war impact on supply chains and inflation (kpmg.us). URL: <https://www.kpmg.us/insights/2022/russia-ukraine-war-impact-supply-chains-inflation.html>
36. Volosevych I., Kohut I., Zherobkina T., Nazarenko Yu. vplyv viiny na molod Ukrainy. URL: [https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/28.04\\_vplyv\\_viiny\\_na\\_molod\\_v\\_ukrayini.pdf](https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/28.04_vplyv_viiny_na_molod_v_ukrayini.pdf).
37. Guidance on core indicators for entity reporting on contribution towards implementation of the Sustainable Development Goals. United Nations Conference On Trade And Development. URL: [https://unctad.org/system/files/official-document/diae2019d1\\_ru.pdf](https://unctad.org/system/files/official-document/diae2019d1_ru.pdf)
38. Arturo M., Estrada R. How Much Inflation and Unemployment Worldwide can generate the Russo-Ukrainian War Crisis? URL: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=4131388](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4131388)
39. Estrada R., Mario & Yap, Su-Fei & Park, Donghyun. Applying the natural disasters vulnerability evaluation model to the March 2011 north-east Japan earthquake and tsunami. Disasters. 2014. №38. P. 206-229. URL: [https://www.researchgate.net/publication/262929744\\_Applying\\_the\\_natural\\_disasters\\_vulnerability\\_evaluation\\_model\\_to\\_the\\_March\\_2011\\_north-east\\_Japan\\_earthquake\\_and\\_tsunami/link/59eedb06a6fdcc32187dd6a2](https://www.researchgate.net/publication/262929744_Applying_the_natural_disasters_vulnerability_evaluation_model_to_the_March_2011_north-east_Japan_earthquake_and_tsunami/link/59eedb06a6fdcc32187dd6a2)